

Tavoitteena kunnon työ ja tasaisempi tulonjako:

Ay-liike pyrkii tasa-arvon takuumieheksi kehitysmaissa

Taloukasvun kampittajiksi aiemmin leimatut kehitysmaiden ammattiliitot ovat saaneet synninpäästön sekä Maailmanpankin että Kansainvälisen valuuttarahaston uusimmissa tutkimusraporteissa, jotka tähdentävät nyt yhteiskunnallisen tasa-arvon myönteisiä vaikutuksia vakaalle taloukasvulle. Siksi kehittyvien maiden tasa-arvon edistäjiksi tarvitaan paikallisia toimijoita – ennen muuta ammattiyhdistysliikettä.

Jukka Pääkkönen
Viestintäpäällikkö
Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK
jukka@sask.fi

Janne Ronkainen
Toiminnanjohtaja
Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK
janne.ronkainen@sask.fi

Maailmanpankki julkisti 10 vuotta sitten tutkimusraportin, jossa se pohti työntekijöiden oikeuksien ja ammattiliittojen merkitystä kansantaloudessa ja globaalissa talousjärjestelmässä (Aidt ja Tzannatos 2002). Raportti oli omanlaisensa virstanpylväs, sillä se viestitti maailman suurimman kehitysrahoittajan arvioivan uudelleen suhtautumistaan ammatilliseen järjestäytymiseen ja työelämän sääntelyyn. Kansainvälinen ammattiyhdistysliike

oli vuosia arvostellut sekä Maailmanpankin että Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF:n) työelämälinjauksia neoliberaalistiksi ja perusoikeuksia polkeviksi. Vielä keväällä 2002 Suomessa vierailut pankin silloinen pääjohtaja James Wolfensohn joutui julkisesti vakuuttamaan, että pankin käytävillä voi jo puhua ääneen

työpaikkojen perusoikeuksista ja että ammattiyhdistysliikkeen ja työelämän pelisääntöjen rooli köyhyyden vähentämisessä ja pankin omassa köyhyysohjelmassa on otettu vakavaan tarkasteluun (Pääkkönen 2002).

Myöhemmin samana vuonna julkaistettu Maailmanpankin tutkimusraport-

Kehitysmaiden ammattiyhdistysliikkeen vahvistaminen on Jukka Pääkkösen (oik.) ja Janne Ronkaisen mielestä ay-liikkeen globaalia edunvalvontaa ja siksi myös suomalaisten ammattiliittojen omassa intressissä.

Nykyään Maailmanpankki näkee ay-liikkeen roolin myönteisenä työelämän suhteiden, tulonjaon ja kestävän kasvun kannalta.

---

ti vertaili mittavan tutkimusaineiston nojalla kansantalouksien suorituskykyä 1970-1990-luvuilla sen mukaan, missä määrin maat olivat sitoutuneet kunnioittamaan kansainvälisen työjärjestön ILO:n vuonna 1998 paketoimia työelämän perusoikeuksia¹ ja millaiset toimintavapaudet ammattiyhdistysliikkeellä maissa on. Raportoiijat eivät löytäneet yksiselitteistä korrelaatiota vakaan talouskasvun ja työelämän oikeuksien välille, koska lukuisat muutkin tekijät vaikuttavat kansantalouden tunnuslukuihin. Raportti kuitenkin päätteli, että ay-liikkeen paremmat toimintamahdollisuudet näkyvät parempana työehtoneuvottelujen ja työelämän suhteiden koordinaationa, mikä puolestaan korreloi pienempien työttömyyslukujen, tasaisemman palkkarakenteen sekä harvalukuisempien lakkojen ja työmarkkinaselkkausten kanssa (Aidt ja Tzannatos 2002).

Jatkoa seurasi neljä vuotta myöhemmin, kun Maailmanpankilta ilmestyi joko vuotinen World Development Report -julkaisu alaotsikolla ”Tasa-arvo ja kehitys” (World Bank 2006). Raportin mukaan työntekijöiden kollektiivinen järjestäytyminen on tärkeimpiä tapoja turvata paremmat ja tasa-arvoisemmat työolosuhteet sekä parantaa työilma-
piiriä, vähentää vaihtuvuutta ja paran-

---

¹Ks. ILO (1998) ja esim. Lehdonmäki ja Tapanainen (2008).

taa työvoiman tuottavuutta. ”Vapaat ammattiliitot ovat tehokkaiden työelä-mäsuhteiden kulmakivi”, raportti pääteli. ”Niiden on todettu vähentäneen eriarvoisuutta ja palkkasyrjintää niinkin keskenään erilaisissa maissa kuin Ghannassa, Etelä-Koreassa, Meksikossa ja Espanjassa”.

Tutkijat löysivät tietenkin ay-liikkeen toiminnasta myös talouskehityksen kannalta kielteisiä esimerkitapauksia. Raportin eniten julkisuutta saanut päätelmä koski kuitenkin tulonjaon ja tuloerojen merkitystä kestäväälle kehitykselle. Maailmanpankin mukaan kestävä talouskasvu edellyttää tasaisempaa tulonjakoa myös kansakuntien sisällä: ”Tasaista pelikenttää luovat instituutiot (...) auttavat saavuttamaan kestäväää talouskasvua ja kehitystä. Tasainen tulonjako tuottaa siten kaksinkertaisen hyödyn: yhtäältä se tuo potentiaalisia hyötyjä pitkän aikavälin kehitykselle, toisaalta se antaa lisää mahdollisuuksia köyhemmille ryhmille yhteiskunnassa” (World Bank 2006).

Talouskasvun jarrusta tasa-arvon takuumies

Kansainväliselle ammattiyhdistysliikkeelle Maailmanpankin tutkimusraportit olivat epäilemättä rohkaiseva viesti. Pankin tutkijoille ammattiliitot eivät enää olleet pelkkä kansantalouden jäykkyystekijä, joka lyhytnäköisellä saavutettujen etujen puolustamisella häiritsee markkinoiden vapaata toimintaa talouskasvun ylläpitämiseksi ja köyhyyden poistamiseksi. Sen sijaan Maailmanpankki oli nyt asemoimassa ammattiliittoja potentiaalliksi kumppaneiksi, ”tasaista pelikenttää luoviksi instituutioiksi”, joiden osallistumista pankin rahoittamiin kehityshankkeisiin pidettiin jo toivottavana.

Maailmanpankin raportit eivät ole jääneet yksittäisiksi maamerkeiksi. Myös

---

Kansainvälisen ay-liikkeen toiminnalla on yhteys YK:n vuosituhat-tavoitteisiin.

Kansainvälinen valuuttarahasto on alkanut viestittää kasvavasta kiinnostuksesta tuloerojen tasaamiseen keinona turvata pitkän aikavälin talouskasvu. ”Maat, joissa vallitsee jyrkkä eriarvoisuus, suistuvat helpommin finanssikriisiin, ja niiden on vaikeampaa ylläpitää talouskasvua”, IMF:n tutkijat Berg ja Ostry (2012) päättelivät hiljattain julkaistussa artikkelissaan. Tutkijoiden mukaan merkittävä osa viimeaikaisesta tutkimuksesta puoltaa sitä väitettä, että oikealla tavalla toteutettu, epätasa-arvoa vähentävä politiikka voi tuottaa merkittäviä pitkän ajan hyötyjä talouskasvulle.

Toiminta kaikille yhtäläisten perusoikeuksien ja yhteiskunnallisen tasa-arvon puolesta on se linkki, joka yhdistää kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen YK:n vuosituhatavoitteisiin, köyhyyden vähentämiseen ja ihmisoikeuksien edistämiseen. Kaikille tuo linkki ei suinkaan ole ollut itsestään selvä. Kun suomalaiset ammattiliitot 25 vuotta sitten aloittivat nykymuotoisen kehitysyhteistyönsä perustamalla Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASKin, toiminnan motiiveja epäiltiin kärkevästikin. Osa rahoituspää-töksiin osallistuneista poliitikoista katsoi, ettei ammattiliittojen tukeminen ole sovelias väylä kanavoida valtion kehitysyhteistyövaroja.

Noista päivistä keskusteluagenda on muuttunut merkittävästi. Ihmisarvoisen työn ja toimeentulon keskeinen merki-

---

Aasian ja Afrikan väestön ja työvoiman kasvu muuttaa globaalin tuotannon ja kysynnän painopisteitä.

---

tys kehittyvien maiden yhteiskuntakehitykselle on yleisesti tunnustettu, ja kansainvälisen työjärjestön ILO:n Decent Work -agenda² on noussut osaksi useiden valtioiden kehitys- ja yhteiskuntapolitiikkaa. Harva enää kiistää, etteikö ammattiyhdistysliikkeellä voisi myös kehittyvissä maissa olla merkittävä rooli toimivien työelämysuhteiden luomisessa, yhteiskunnallisten ristiriitojen sovittelussa ja tasaisempaan tulonjakoon tähtäävän politiikan edistämises- sä. Tämän tehtävän täyttämiseksi myös suomalainen ammattiyhdistysliike on Etelän sisarjärjestöjään jo kolmen vuosikymmenen ajan tukenut (ks. Ilmolahti 2011).

Mutta miten kansainvälinen ammat- tiyhdistysliike pystyy haasteeseen vas- taamaan? Globaaleilla työmarkkinoilla käynnissä oleva mullistus ei lupaa tehtä- vään helpotusta, päinvastoin. Niin poh- joisen kuin etelänkin ammattiyhdistys- liikkeellä on edessään kysymyksiä, joihin kukaan ei vielä tiedä vastausta.

Mistä työtä uusille tekijöille?

Kenties massiivisimman haasteen tuo- tullessaan globaali työvoiman tarjonta ja sen kasvu. Työvoiman tarjonnan maa- ilmassa arvioidaan puolitoistakertaistu-

van nykyisestä noin 3 miljardista noin 4,5 miljardiin seuraavien 20–30 vuoden kuluessa. Pääosa kasvusta on seurausta jo tapahtuneesta väestönkasvusta Afri- kassa ja Etelä-Aasiassa. Osaselittäjä on myös kehittyvissä maissa jatkuva elin- keinorakenteen muutos: yhä useammat maaseudulla syntyneet muuttavat kau- punkeihin työn ja parempien elinolo- suhteiden toivossa.

Suhteellisesti voimakkainta kasvu on Afrikassa, jossa työvoiman tarjonnan ar- vioidaan yli kaksinkertaistuvan nykyi- sestä 300 miljoonasta työkäisestä noin 700 miljoonaa jo vuoteen 2030 menses- sä. Absoluuttisesti eniten työvoima kas- vaa Aasiassa: 1,8 miljardista työkäises- tä noin 2,4–2,5 miljardiin vuoteen 2030 mennessä. Myös Latalaisen Amerikan ja Pohjois-Amerikan työvoiman tarjon- nan arvioidaan jatkavan kasvuaan, jos- kin huomattavasti maltillisemmin kuin Afrikassa ja Aasiassa. Euroopassa työvoi- man tarjonnan arvioidaan kääntyvän las- kuun jo lähivuosina. Työvoiman tarjon- nan alueellinen muutos on jo muuttanut globaalin tuotannon ja kysynnän paino- pisteitä. Muutosten arvioidaan kahtena seuraavana vuosikymmenenä voimistu- van (ILO 2010).

Väestön ja työvoiman kasvu ja siihen liittyvä suhteellisen edullinen väestön huoltosuhte ovat perinteisesti olleet keskeisiä moottoreita talouskasvulle ja hyvinvoinnin lisääntymiselle. Onnistu- vatko voimakkaan väestökasvun kehi- tysmaat hyödyntämään tämän potenti- aalin? Vastaus riippuu pitkälti siitä, miten ne onnistuvat järjestämään työmarkki- noiden kannalta riittävän kattavan ja ta- sokkaan koulutuksen, tarjoamaan mie- lekästä ja toimeentulon mahdollistavaa työtä työmarkkinoille tuleville nuorille ja lopulta järjestämään riittävää sosiaali- turvaa lapsille, työkäisille ja vanhuksille. Ratkaisevaa on myös se, onnistutaanko tulo- ja elintasoerojen kasvua kehitys- maiden sisällä jatkossa hillitsemään ja

---

Koulutuksen puutteiden takia afrikkalainen työ- voima kykenee kilpaile- maan vain minimitaso- n koulutusta vaativassa tuotannossa.

---

jopa kuromaan eroja pienemmiksi, vai synnyttävätkö ne yhä uusia Pohjois-Af- rikan kansannousujen kaltaisia mullis- tuksia.

Eurooppalainen ammattiyhdistys- liikkeen kokemus osoittaa, että vahva ammattiyhdistysliike on pystynyt toi- mimaan työntekijöiden tärkeimpänä edusmiehenä erityisesti säälliseen toi- meentuloon ja tulonjakoon, mutta myös sosiaaliturvaan liittyvissä kysymyksissä. Kykeneekö ay-liike ottamaan samaa roo- lin myös nykyisissä nousevan talouden maissa? Valmiita vastausehdotuksia tai valistuneita arvauksia on vähän, ja kaik- kien sisältö vaihtelee suuresti maasta ja maanosasta toiseen.

Afrikka: epävirallinen talous kasvaa

Ay-liikkeen kannalta haastavin on tilan- ne Afrikassa. Useissa Afrikan maissa toi- meentulon takaavia työmahdollisuuksia ei ole tarjolla edes nykyiselle työvoimalle. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa viralli- sen talouden ulkopuolella arvioidaan olevan jopa 90 prosenttia työvoimasta (Wilska 2010). Epävirallisen työn lisään- tyminen sekä Afrikassa että muualla on entisestään murentanut järjestäytymis- potentiaalia ja heikentänyt ammattiyh- distysliikkeen toimintamahdollisuuksia juuri niissä maissa, missä järjestäytymis- aste on jo perinteisesti heikko.

---

² Ks. esim. ILO (1998).

Väestöpölistuman mukanaan tuoma peruskoulutuksen haaste on juuri nyt ajankohtainen useissa kehitysmaissa, erityisesti Afrikassa. Peruskoulutukseen käytettävissä olevat resurssit ovat alimitoitettut, mutta erityisen suuri haaste on toisen asteen koulutus, jonka tarjonta ja taso eivät vastaa kysyntää. Afrikkalainen työvoima kykenee tulevina vuosikymmeninä kilpailemaan vain vähän muodollista koulutusta vaativilla aloilla, kuten perustuotannossa ja minimitason pohjakoulutusta vaativassa teollisessa tuotannossa. Tällä hetkellä pääosa työmarkkinoille ensimmäistä kertaa tulevista afrikkalaisista nuorista päätyy töihin epäviralliselle sektorille, erilaisiksi palveluiden ja tavaroiden kaupustelijoiiksi.

Useissa Afrikan maissa on parhaillaan meneillään voimakas talousbuumi, joka näkyy erityisesti agribisneksessä sekä kaivannais- ja raaka-ainetuotannossa. Kasvun seurauksena myös infrastruktuurin ja muun rakentamisen kysyntä on kasvanut huomattavasti. Rakentaminen tarjoaakin kasvavalla tahdilla työpaikkoja niissä maissa, jotka ovat päässeet buumista osalliseksi. Näistäkin rakennusalan ja niitä tukevan palvelu- ja kuljetussektorin työpaikoista huomattava osa on epävirallisen talouden puolella, jonne ammattiliitoilla ei juuri ole asiaa.

Intia: kasteja ja politiikkaa

Afrikan maiden kaltaisia esimerkkejä löytyy myös Aasiasta, jossa erot alueiden ja maiden välillä ja jopa yksittäisten maiden sisällä ovat suuria. Ammattiyhdistysliikkeen kannalta jokseenkin kaikki Aasian maat ovat haasteellisia, sillä ay-liikkeen osallistumista yhteiskunnallisiin muutosprosesseihin rajoitetaan yleisesti tai se on estetty kokonaan (ITUC 2011).

Maailman suurimmaksi demokratiaksi ristitty Intia on ollut runsaasti esillä nope-

an talouskasvunsa vuoksi. Sen työmarkkinastrategiaan on kuulunut kasvattaa nopeasti korkean asteen koulutuspaikkojen määrää ja vastata näin länsimaiseen englanninkielisen työvoiman kysyntään. Vähemmän uutisoitu on sen sijaan Intian julkinen peruskoulutusjärjestelmä, joka on tasoltaan erittäin huono ja josta pääosa väestöstä on riippuvainen. Koulut eivät tosiasiaa kykene antamaan edes riittävää luku- ja kirjoitustaitoa enemmistölle, jopa 70 prosentille nuorista.

Tuloerot Intiassa ovat huomattavia, eikä sosiaalinen nousu kastiyhteiskunnassa ole helppoa edes koulutuksen avulla. Ammattiliitot ovat onnistuneet hankkimaan jonkin verran jalansijaa uuden talouden työpaikoissa, kuten call centereissä ja elektroniikkateollisuuden ympärille rakennetuilla vapaatuotantoalueilla. Perussuhtautuminen ammatilliseen järjestäytymiseen on kuitenkin torjuva, eikä toimintaa helpota se, että Intian ammattiyhdistysliike on erittäin hajanainen ja paikoin vahvasti politisoitunut (Kehäläinen 2010).

Kiina: painetta tehdassaleissa

Kokonaan oma lukunsa on Kiina, jonka tilannetta kansainvälinen ammattiyhdistysliike seuraa erityisellä mielenkiinnolla. Kiinan työläinsäädäntö uudistettiin vuonna 2008 useiden monikansallisten suuryhtiöiden lobbausyrityksistä huolimatta. Uusi laki paransi ainakin paperilla merkittävästi työntekijöiden asemaa määräämällä kirjalliset työsopimukset pakollisiksi, rajoittamalla pätkätyösuhteita ja ylitöiden määrää sekä tiukentamalla ylitöistä maksettavien korvausten ehtoja. Kehitysmaille tyypilliseen tapaan lain valvonta ontuu edelleen ja toteutuksessa työpaikoilla on suuria eroja. Asiaa ei auta se, että maan ainoa laillisesti toimiva ammattijärjestö ACFTU käyttä-

---

Monissa Aasian maissa rajoitetaan tai estetään kokonaan ay-liikkeen osallistumista yhteiskunnan muutosprosesseihin.

---

harvoin omia, vuoden 2001 laissa saamiin valtuuksi puolustaa työntekijöiden oikeuksia työpaikkatasolla. Sitäkin useammin se ottaa laissa määritellyistä ja keskenään ristiriitaisista kaksoisrooleista toisen: lain mukaan ACFTUn tulee toiminnallaan turvata talouskasvu ja lojailiushallitsemalla kommunistipuolueelle. (Heuer 2005; CLB 2010a).

ACFTUn kaksoisrooli kävi häkellyttävällä tavalla ilmi Kiinan teollisuusvyöhykettä kesällä 2010 ravistelleessa lakkoallossa, johon osallistui kymmeniä tehtaita ja satoja tuhansia työntekijöitä. Hondan tehtailta Foshanista alkanut lakkoilu loppui vasta, kun työnantajat ja viranomaiset olivat hyväksyneet lakkoilijoiden palkankorotusvaatimukset. Sitä ennen virallinen ammattiliitto oli ilmoittanut vastustavansa niitä. (Economist 2010; CLB 2010b).

Hongkongissa toimivan China Labour Bulletin -verkoston johtaja Han Dongfang ennusti jo syksyllä 2009, että Kiina joutuu jo lähitulevaisuudessa sallimaan kollektiiviset työehtosopimusneuvottelut ja luomaan niitä varten uudet neuvottelukäytännöt (Artto 2010). Pohjana ennustukselle oli Guandongin provinssissa valmisteltu lakiehdotus, jonka yritysmailman lobbaus ja finanssikriisi onnistuivat vielä toistaiseksi siirtämään hyllylle (CLB 2010b). Kaikki viittaa kuitenkin siihen, että Han Dongfangin arvio on oikea:

Kiinassa työelämän suhteet ovat paranemassa ja palkkavaatimukset nousussa.

---

kesän 2010 onnistuneet lakot ovat kasvattaneet työntekijöiden voimantuntoa ja palkkavaatimuksia, joiden kanavoimiseen Kiina tarvitsee nykyistä paremmin toimivat työelämäsuhteet.

Työläisten kohonnut itsetunto ja vaatimustaso ruokkivat jo Kiinan teollisuusvyöhykkeellä koettua työvoimapolua, joka ylläpitää palkkatason nousevaa trendiä (Traub-Merz 2008). Niinpä teollisuuden perustuotantoa on jo jonkin aikaa siirtynyt halvemmän työvoiman maihin, kuten Bangladeshiin, Vietnamiin ja Indonesiaan, jotka kukin ovat ammattiyhdistysliikkeen kannalta eri tavoin haasteellisia toimintaympäristöjä.

Brasilia: avun saajasta antajaksi

Sekä Suomessa että muissa kehitys yhteistyötä rahoittavissa OECD-maissa keskustellaan vilkkaasti avun kohdentamisesta kaikkein köyhimmille ns. LDC-maille. Keskustelu on jo johtanut yhteistyömaiden karsintaan mm. Tanskassa ja Hollannissa. SASKille ja suomalaisille ammattiliitoille vastaava rajausero vetäytymistä miltei koko Latinalaisesta Amerikasta³. Uudessa strategiassaan

³ SASKin hanketoiminta jakaantuu vuonna 2012 kaikkiaan liki 70 maan kesken.

SASK perustelee toiminnan jatkamista myös ns. keskituloisissa maissa mm. sillä, että bkt-luvut eivät kerro vaurauden jakaantumisen sisällä ja että keskituloisissa maissa elää enemmistö maailman köyhistä. Lisäksi ay-liikkeellä eräissä maissa merkittävä erityisrooli: esimerkiksi sisällissodan koettelemassa Kolumbiassa se on rauhanprosessin tärkeä välittäjäosapuoli (ks. esim. Teivainen 2009; Kruit ja Brett 2011).

Lippulaivana ammattiyhdistysliikkeen tasa-arvoa edistävästä yhteiskunnallisesta roolista toimii kuitenkin uusi talousmahti Brasilia, jossa SASK aloitti 1990-luvun alussa yhteistyön koko maan palkansaajien tutkimuslaitokseksi nytemmin kohonneen DIEESEN kanssa. Ammattiyhdistysliike on ollut merkittävästi edistämässä Brasiliassa toteutettuja uudistuksia, joiden avulla maan kasvanutta vaurautta on jaettu myös köyhimmille väestöryhmille. Selkein merkki kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen yhteistyön tuloksista on maan ammatillisen keskusjärjestön CUTin äskettäinen päätös aloittaa oma kehitysyhteistyötoiminta, jossa avunantajana on itsekin aikanaan apua saanut CUT ja vastaanottajina afrikkalaiset ammattiliitot. ■

KIRJALLISUUS

Aidt, T. & Tzannatos, Z. (2002), Unions and Collective Bargaining. Economic Effects in a Global Environment. Washington, D.C.: World Bank.
Arto, J. (2010), Tunnettu kiinalainen ay-aktiivi Han Dongfang: Kiina sallii tulevaisuudessa kollektiiviset tes-neuvottelut, Työmaana maailma, 1/2010. www.sask.fi/julkaisut/tyomaana_maailma_1_2010
Berg, A.G. & Ostry, J.D. (2012), How Inequality Damages Economies. Foreign Affairs, 6.1.2012. www.foreignaffairs.com/articles/137016/andrew-g-berg-and-jonathan-d-ostry/how-inequality-damages-economies

CLB (2010a), Swimming Against the Tide. A short history of labour conflicts in China and the government's attempts to control it, China Labour Bulletin Research Notes, October 2010.

CLB (2010b), CLB's Analysis of Guangdong's Regulation on the Democratic Management of Enterprises, China Labour Bulletin, Analysis and Commentary, 9 August 2010. www.china-labour.org.hk/en/node/100849

Economist (2010), The Next China. Briefing China's Labour Market, The Economist 31.7.2010.

Heuer, C. (2005), China's Labour Law: An Effective Instrument of Workers' Representation? Trier University, China Analysis 45.

www.chinapolitik.org/studien/china_analysis/no_45.pdf

Ilmolahti, O. (2011), Työtaitekevältä toiselle. Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus 1986–2011, Helsinki: SASK.

ILO (1998), ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work.

www.ilo.org/declaration
ILO (2010), Global Employment Trends for Youth. Special issue on the impact of the global economic crisis on youth.

ILO (2012), Decent Work Agenda www.ilo.org/global/about-the-ilo/decent-work-agenda/lang-en/index.htm
ITUC (2011), Annual Survey 2011: Violations of Trade Union Rights.

<http://survey.ituc-csi.org/>
Kehälina, H. (2010), Ihmeellinen Intia. Uusi talous – vanhat ongelmat, SASK, Työmaana maailma julkaisusarja n:o 12.

www.akava.fi/files/1567/Intiaraportti_kirjanmerkein.pdf

Kruit, D. & Brett, R. (2011), Evaluación del aporte sindical de la FNV a Colombia y el programa país Colombia (2007–2011). Bogotá & Amsterdam.

Lehdonmäki, I. & Tapanainen, M. (toim.) (2008), Rajat riistolle. Kohti työntekijöiden globaaleja perusoikeuksia, 2. painos, Helsinki: SASK.

Pääkkönen, J. (2002), Edunvalvontaa ilman kermakakkuja. Maailmanpankki ja ay-liike väentävät kättä perusoikeuksista, Työmaana maailma, toukokuu 2002.

Teivainen, T. (2009), Fortalecimiento y transformación del sindicalismo colombiano, Helsinki: SASK.

Traub-Merz, R. (2008), China in Social Transformation. Friedrich Ebert Stiftung, Shanghai, October 2008.

Wiiska, K. (2010), Katoava kunnan työ. Ammattiyhdistysliike epävirallisen työn haasteen edessä. Helsinki: SASK

World Bank (2006), Equity and Development. World Development Report 2006, Washington, D.C.: World Bank.